

Association
of Independent
Advocates

До Министерски съвет

СТАНОВИЩЕ

От СНЦОП „ОБЕДИНЕНИЕ НА СВОБОДНИТЕ АДВОКАТИ“, ЕИК 205846611, гр. София, бул. „Васил Левски“ № 38, ет. 2, представявано от адв. Емил Александров Георгиев- председател на УС

Във връзка с проект на ЗИД ЗА, публикуван за предварително обсъждане

Източник:

<https://www.strategy.bg/FileHandler.ashx?fileId=33352>

Мотиви:

<https://www.strategy.bg/FileHandler.ashx?fileId=33353>

Уважаеми Дами и Господа,

Във връзка с представения за предварително обществено обсъждане проект на ЗИД ЗА, предлагащ изменения по отношение на уредбата на рекламата за адвокатите и осъществяването на контакт с потенциални клиенти чрез използване на посредник, бихме искали да изложим следното:

СНЦОП „Обединение на свободните адвокати“ е направило редица постъпки за промяна в съществуващата уредба, която да съответства на европейското законодателство и практика.

ОТНОСНО РЕКЛАМАТА НА ПРОФЕСИОНАЛНАТА ДЕЙНОСТ НА АДВОКАТИТЕ

Считаме, че общата забрана за реклама, която се съдържа в чл. 42 ЗА, следва да бъде отменена.

На първо място, настоящата редакция на чл. 42 ЗА противоречи на **чл. 24 от ДИРЕКТИВА 2006/123/ЕО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 12.12.2006 г.**, относно услугите на вътрешния пазар, съгласно която: Държавите-членки премахват всички общи забрани на търговски съобщения на регулираните професии. Съгласно посочената директива, „**търговско съобщение**“ е всякаква форма на комуникация,

предназначена да популяризира, пряко или косвено, стоки, услуги или имидж на предприятие, организация или лице, занимаващи се с търговска, промишлена или занаятчийска дейност, или практикуващо регулирана професия. Рекламата е вид търговско съобщение (чл. 4, т. 2 от Директивата) и следва ЗА и ЕКА да бъдат прецизирани в тази им част. Също така, считаме че общата забрана за реклама на адвокатската дейност не отговаря на интересите на правосъдието и правилата на конкуренцията.

Чл. 2.6.1 и 2.6.2. от *Кодекса за поведение на адвокатите на ЕС* изрично разрешават рекламата при определени условия (*информацията да е точна, да не е подвеждаща и да зачита задължението за поверителност, както и останалите основни ценности на професията*). Това следва да бъде съобразено и то в светлината на множеството съдебни решения на Съда на ЕС (СЕС), които засягат въпроса.

В съответствие с изискванията на Директивата, считаме, че отпадането на ограниченията за реклама на адвокатите следва да бъде по две линии: **1)** по отношение на **формата** и **2)** по отношение на **съдържанието** на рекламните съобщения. Евентуални ограничения са допустими единствено ако са съобразени с посочените в **чл. 24, т. 2** от Директивата критерии¹.

След приемането на **Директива 2006/123/ЕО през 2006 г.** в България не са предприети никакви мерки за въвеждане на **чл. 24** във вътрешното законодателство по отношение на адвокатската дейност. Нормата на **чл. 24** е транспонирана в **чл. 25** от **ЗАКОНА ЗА ДЕЙНОСТИТЕ ПО ПРЕДОСТАВЯНЕ НА УСЛУГИ**.

Общата забрана, съдържаща се в **чл. 42 ЗА** обаче, остава в сила и това поставя адвокатурата в едно унижително положение, при което самите адвокати да не са наясно с това какъв модел на поведение да спазват в дейността си. Адвокатите на практика получават различна уредба от националното и европейското законодателство и те не знаят дали да спазват „своя“ закон и етичен кодекс или европейското законодателство с оглед това, че срокът за въвеждане на директивата в националното законодателство е изтекъл (*с оглед директния вертикален ефект на директивите, установен по делото Van Duyn, съгласно който всяко отделно лице може да се позове пряко на Директивата*).

Освен гореизложеното, наличието на обща забрана за реклама в **ЗА** има директен негативен ефект върху самите адвокати, изразяващ се в загубата на цели набори от дейности. Адвокатите губят своята работа за сметка на други доставчици на услуги, които не са адвокати, но ползват услугите на юристи. От тази гледна точка, считаме, че **чл. 42 ЗА** в настоящата си редакция противоречи не само на европейското законодателство, но и на **чл. 19** от Конституцията на Република България, който гарантира на всички граждани и юридически лица **еднакви правни условия за стопанска дейност**. Чл. 42 ЗА на практика лишава част от адвокатите от такива условия по отношение на редица услуги, които се

---

¹ Член 24

Търговски съобщения на регулирани професии

1. Държавите-членки премахват всички общи забрани на търговски съобщения на регулираните професии.
2. Държавите-членки гарантират, че търговските съобщения на регулираните професии се съобразяват с професионалните правила, в съответствие с правото на Общността, които са свързани, по-специално с независимостта, достойнството и доброто име на професията, а също и с професионалната тайна, по начин съвместим със специфичния характер на всяка професия. Професионалните правила за търговските съобщения са недискриминационни, оправдани от наложителни причини, свързани с обществен интерес и пропорционални.

извършват и от лица, които **НЕ СА АДВОКАТИ**. Адвокатите са обвързани от разпоредбата на **чл. 42 ЗА**, но в същото време, на пазара на юридически услуги има и други участници – търговски дружества, юристи, консултанти, брокери, счетоводители. Тези лица имат право да рекламират дейността си и това ги поставя в привилегировано положение спрямо адвокатите. В резултат, започна да се забелязва една опасна тенденция – българският адвокат все по-трудно запазва ролята си на самостоятелен участник в пазара, а вместо това, под една или друга форма много наши колеги започнаха да "работят" за лицето, което рекламира.

Считаме, че отмяната на общата забрана за реклама би имала и сериозен положителен ефект от гл. т. на информираността на потребителите, което ще облекчи и достъпа до правосъдие. Рекламата по отношение на определени дейности, **ще върне на обществото убеждението, че това са типично адвокатски дейности** и следва да бъдат извършвани от адвокат.

Следва да се има предвид и легалното определение за реклама, съгласно ЗЗК:

„Реклама“ е всяко съобщение във връзка с търговия, занаят или професия, което има за цел да насърчи реализацията на стоки или услуги, включително на недвижими имоти, права и задължения.

Направените в последните няколко години проучвания на нашето сдружение, показват че нашите колеги отдавна са осъзнали нуждата от отмяна на общата забрана за реклама на адвокатската дейност. Между **80** и **90%** от колегите желаят по един или друг начин отпадането на общата забрана за реклама. Накрая, направените проучвания и обсъждания сочат, че са налице достатъчно аргументи за частични ограничения по отношение на рекламата, тъй като рекламните съобщения:

- често съдържат преки или косвени данни за страните по делата, което е в разрез с адвокатската етика;

- често прибягват до рекламиране чрез посочване или обещаване на определен резултат;

- почти никога не могат да стъпят на обективни критерии или данни за реклама, които да подлежат на проверка и да са индикатор единствено и само за качеството на работата на отделния адвокат, тъй като постигнатият успех в дадено производство може да се дължи на редица други фактори като: оказаното от клиента съдействие; качеството и обема на събраните доказателства; субективната преценка на конкретния съдебен състав; специфични обстоятелства по казуса, които няма как да се изложат в пълнота в рамките на едно рекламно съобщение.

Ето защо, нашето становище е, че следва да се предвидят конкретни ограничения по отношение на рекламирането. В същото време, считаме че на адвокатите следва да бъде изрично призната възможността в рекламните си съобщения да уточняват областите, в които практикуват, включително и ако между тях е посочено извършването на процесуално представителство. Не следва също така, да се счита за реклама и публикуването на съдебни актове, които са станали известни на адвоката в хода на неговата работа при спазване на правилата за защита на личните данни. Тук следва да се

направи уточнение, че макар публикуването на съдебни актове само по себе си да не представлява нелоялна практика, публикуването на допълнителни текстове, съобщения или послания към текста на съдебния акт, може да представлява реклама и следва тази реклама да бъде съобразена с основните ценности на професията и етичните правила.

Правим предложение **чл. 42** от **ЗА** да бъде изменен както следва:

- (1) *Адвокатът, адвокатското дружество или съдружие имат право да осведомяват обществеността за своята дейност. Информацията следва да бъде поднесена конкретно и вярно, да не е заблуждаваща, да е съобразена с правилата за поверителност, както и с основните принципи и ценности на професията.*
- (2) *Адвокатът, адвокатското дружество или съдружие имат право да рекламират своята дейност под всякаква форма като зачитат независимостта, достойнството, деловия характер, доброто име на професията, адвокатската етика и правилата за поверителност. Забраняват се заблуждаващата реклама, сравнителната реклама, имитацията, както и нелоялното привличане на клиенти.*
- (3) *Адвокатът, адвокатското дружество или съдружие нямат право да рекламират своята дейност чрез субективни мнения или информация, която не представлява факти от обективната действителност, подлежащи на проверка.*
- (4) *Адвокатът, адвокатското дружество или съдружие нямат право да се рекламират като представят информация за работата си по конкретни дела, резултата от тях или осъществяването процесуално представителство на определени клиенти, но могат да посочват в коя сфера на правото осъществяват процесуално представителство.*
- (5) *Публикуване на съдебни актове или анализ на такива актове не се счита за реклама и следва да се извършва при спазване на нормите за защита на личните данни.*

Текстът е съставен на база текстове от Етичния кодекс на адвокатите от ЕС и Националния процедурен правилник на адвокатската професия на Франция, Етичния кодекс на адвокатите на Германия и чл. 24 от Директива 2006/123/ЕО.

ОТНОСНО ОСЪЩЕСТВЯВАНЕТО НА КОНТАКТ С ПОТЕНЦИАЛНИ КЛИЕНТИ ЧРЕЗ ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПОСРЕДНИК

Забраната за използването на посредник от адвокати може да отпадне, но следва детайлно се уредят условията и начините за ползване на посредници, както и отговорността на адвокатите - в случаите, в които ползват такива. С настоящият проект на ЗИД ЗА, това не е направено. Възможността за ползване на посредници следва да бъде налична за адвокатите единствено ако е съпроводена със **СЪОТВЕТСТВАЩИТЕ Й ОТГОВОРНОСТИ И ЗАДЪЛЖЕНИЯ**:

а) адвокатите следва да имат задължение да бъдат информирани за методите и средствата, които техните посредници използват за привличане на клиенти и

б) адвокатите следва да носят дисциплинарна отговорност в случай, че използват посредник, чийто средства за привличане на клиенти не са съобразени със закона, основните принципи на професията и етичните правила.

За да илюстрираме нуждата от такива съпровождащи **ОТГОВОРНОСТИ И ЗАДЪЛЖЕНИЯ**, ще обърнем внимание на някои практики, които действат към момента, въпреки наличието на **чл. 41 ЗА**, който установява обща забрана за привличане на клиенти чрез посредници. Всеизвестен факт е, че множество адвокатски кантори ползват посредници в лицето на различни юридически лица с нестопанска цел (**ЮЛНЦ**) - особено при дела, свързани с ПТП. Много от тези юридически лица (*сдружения, фондации и други образувания*) всъщност **ВОДЯТ** процеса, свързан с процесуалното представителство, т.е. адвокатът дори не е самостоятелен стопански субект. Адвокатът всъщност не ползва посредник в лицето на „сдружението с нестопанска цел“, а той е „на работа“ при въпросното **ЮЛНЦ**. В други случаи е обратното - **ЮЛНЦ** са „сателитни“ образувания на големи адвокатски кантори, които чрез проактивно поведение, включващо система от връзки, познанства и методи за бързо осведомяване, осъществяват контакт с участниците в ПТП и ги „насочват“ към адвокатските кантори.

В **първия случай** става въпрос за типично адвокатска дейност, която е окупирана от външни за адвокатурата лица. Допълнително в полза на тези **ЮЛНЦ** идва и възможността да предложат много по-изгодни финансови условия, включително при отложено плащане. Затова, няма нищо учудващо в голямата им популярност и все по-големият дял на тези **ЮЛНЦ** в този вид дейности. В практиката има и фрапиращи случаи, в които става въпрос за **ЮЛНЦ**, които са посочени в документите предоставени на лицата от техния застраховател. Никой досега не е изследвал моралният елемент на такава връзка по оста **застраховател -> посредник ЮЛНЦ -> адвокат -> клиент**, но едно е ясно: ако **зад избора от пострадалото лице адвокат, стои определено ЮЛНЦ, а зад него стои застраховател**, то този застраховател може да **има** или да **няма** интерес от правилното водене на съдебния процес.

Във **втория случай** става въпрос за нелоялна конкуренция между самите колеги-адвокати или други представители на правните професии (като юристи и нотариуси). В тази хипотеза, адвокатски кантори с практика по дела, свързани с ПТП преценяват, че не е удачно сами да „*гонят линейките*“ под страх от дисциплинарно наказание. Затова, чрез контролирани лица, те създават **ЮЛНЦ**, което върши работата по привличане на клиенти вместо кантората.

Друг основен проблем, който налага в закона да бъдат уредени съответните **ОТГОВОРНОСТИ И ЗАДЪЛЖЕНИЯ**, свързани с използването на посредник, е масовото предлагане на услуги, включени в адвокатската дейност от лица, които **управляват онлайн-платформи за услуги на информационното общество**. По отношение на тези платформи и адвокатите, които ползват техните посреднически услуги, би следвало да има правила, гарантиращи основните принципи на адвокатската професия като независимост и конфиденциалност:

А) лицето, което ползва такива услуги трябва предварително да е уведомено за дължимото възнаграждение;

Б) лицето, което ползва такива услуги трябва да има право да избере ползвания от него адвокат и да е уведомено за личността на адвоката, който го консултира, за да има отговорност за действията на конкретния адвокат;

В) възнаграждението, платено за такава онлайн консултация трябва да е предназначено единствено и само за адвоката, който я е предоставил.

Адвокатите обичайно не притежават експертиза в развитието на уеб-базираните платформи и е нормално да се приеме, че техните платформи ще отстъпват по качество, функционалност и дизайн на платформите, които са организирани и контролирани от професионалисти в уеб-дизайна, които не са адвокати. Така възниква опасността някои адвокати да се озоват в положение на зависимост от такива платформи и техните собственици.

Анализът на проблемите, идентифицирани при предлагането на адвокатски услуги чрез онлайн платформи изготвен от Council of Bars and Law Societies of Europe (CCBE)² и някои констатации на Доклада на Европейската комисия SWD(2016) 184 (European agenda for the collaborative economy – supporting analysis)³, показват, че както използването на онлайн платформи за правни услуги, така и използването на друг вид посредник, може да нарушат професионалните правила за етика и поведение на адвоката. Най-непосредствените рискове за дейността на адвоката, свързан с подобни платформи или посредници и въпросите, които се поставят в тази връзка, са следните:

- **Проблеми, свързани с идентификацията на клиента.** Използването на онлайн платформи или други посредници може да попречи на адвоката да изпълни всички задължения по **Закона за мерките срещу изпирането на пари**. ЗМИП въведе редица разпоредби, които трудно биха могли да бъдат приложени в ситуация, в която връзката на адвоката с неговия клиент е опосредена от посредник, който е автоматизирал средствата за комуникация.

- **Проблеми, свързани с правото на свободен избор на адвокат:** тези проблеми възникват при използването на онлайн платформи, които участват при самия избор на адвоката, който ще консултира клиента - било на принципа на случайно разпределение на казусите, било заради непрозрачни и субективни критерии за подбор на адвоката, на който се разпределя клиента, било индиректно чрез използване на средства, които могат да повлияят на избора на клиента (вкл., но не само: публикуване на непроверени и субективни мнения за качеството на работа на даден адвокат или степента на удовлетвореност на клиентите, които са били консултирани от този адвокат; публикуване на профила на адвоката в различни по шрифт и външен вид карета или на по-предно място в подредбата на адвокатите по съображения, свързани с размера на възнаграждението, което самият адвокат заплаща за използването на платформата и др.).

---

² Докладът е публикуван на страницата на CCBE както следва:

https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/DEONTOLOGY/DEON_Guides_recommendations/EN_DEON_20180629_CCBE-Guide-on-lawyers-use-of-online-legal-platforms.pdf

³ Публикуван на адрес: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/16881/attachments/3/translations>

- **Проблеми, свързани с независимостта, достойнството и професионалния интегритет на адвоката и доверието в него:** използването на трето лице опосредяващо връзката между адвоката и клиента създава опасност от намеса. Например когато платформата/посредникът предлагат да осъществяват мониторинг върху качеството на услугата, която се предоставя или да се намесят в разрешаването на спорове между адвокатите и клиентите. Най-често платформата/посредникът изисква информация от клиента за естеството на спора, който се е породил между адвокат и клиент относно начина на формиране или заплащането на адвокатското възнаграждение. Друг възможен проблем би възникнал когато онлайн платформата или посредникът е свързан или косвено има отношение към страна в спора, по който клиентът желае консултация. Докато за адвокатите са предвидени в редица страни забрани да представляват другата страна по сделка или спор, както и да разкриват пред клиента всякаква свързаност или възможна заинтересованост от изхода на спора, то за посредниците и платформите такива задължения не са предвидени.

- **Проблеми, свързани с професионалната тайна и задължението за конфиденциалност:** намесата на платформата или посредника във връзката клиент-адвокат може и много често нарушава правилата за професионална тайна, приложими към адвокатите. Трябва да бъде разяснена отговорността на адвокатите относно опазването на информация и данни, достъпвани от онлайн платформата или посредника. По отношение на тези платформи или посредници трябва да има ясни правила за това, че те нямат право да достъпват документи, предоставени от клиента без неговото съгласие, нито да разпространяват и използват в друга връзка извън предоставянето на услугата данните на клиента и документите/информацията, предоставени от него (включително данните за поведението/отношенията на клиента и адвоката).

- **Проблеми, свързани с установяване самоличността на клиента и адвоката:** От една страна използването на посредник или онлайн платформа пречатства възможността на адвоката да провери самоличността на клиента и да се увери, че не е налице конфликт на интереси. От друга страна, използването на онлайн платформа или посредник води до ситуации, в които клиентът не знае името и личния адвокатски номер на адвоката, който му предоставя консултацията, съответно не може да предприеме действия за защитата си от недоброръчително и неетично поведение на адвоката, неизпълнение на задълженията му или отговорност за вреди, причинени от адвоката. Нещо повече, при използването на посредник като този в описаните по-горе случаи на ангажиране на адвокати в казуси за присъждане на застрахователно обезщетение на пострадали от МПС или техните наследници, се стига до абсурдната ситуация, в която клиентът не познава наетия от него адвокат, никога не се е срещал с него или дори се оказва, че наетият адвокат е лишен от адвокатски права или никога не е бил вписан като адвокат. Подобно компрометиране на доверието и връзката с адвоката особено в сферата на процесуалното представителство е недопустимо.

- **Проблеми, свързани с правилата за определяне на адвокатските възнаграждения:** предлагането на дейности в обхвата на адвокатската професия чрез онлайн платформи или друг вид посредници може да наруши правилата за определяне на адвокатските възнаграждения, тъй като от една страна тези посредници не са длъжни да спазват правилото, че възнаграждението трябва да бъде "справедливо и обосновано" (чл.

36, ал. 1 ЗА), правилото, че адвокатското възнаграждение за неизвършена работа подлежи на връщане ако упълномощаването на адвоката е оттеглено основателно (чл. 26 ЗА), както и забраните за заплащане на възнаграждение за препоръка и препращане на клиент, забраната за споделяне на адвокатското възнаграждение с лице, което не е адвокат или адвокатско дружество/съдружие, правилата за защита от нелоялна конкуренция и др.

ПРЕДЛОЖЕНИЯ:

- Да се измени проекта на чл. 41, ал. 1 ЗА, както следва:

(1) *Адвокатът или адвокатът от Европейския съюз може да осъществява контакт с потенциални клиенти чрез използване на посредник при спазване на изискванията на закона, Етичния кодекс на адвоката и принципа за независимост.*

- Да се добави ал. 4 към проекта за текст на чл. 41 ЗА, както следва:

(4) *Адвокатът, адвокатското дружество или съдружие са длъжни във всеки един момент да бъдат информирани за начина на работа на посредниците и ако той противоречи на основни принципи на професията или етичните правила на адвоката, да преустановят ползването им.*

- Чл. 41 ЗА, ал. 2, т. 3 да се допълни, както следва:

3. да използва услуги на информационното общество, които осигуряват:

а) стриктно спазване на законодателството в областта на защитата на личните данни на клиента;

б) ясни общи условия относно данните за клиента, които събират, съхраняват, пренасят или обработват, техния вид, условията, при които може да се предоставят на трети лица, както и възможностите за отказ на клиента от предоставяне на данни;

в) опазване на професионалната тайна на адвоката, както и че данните, документите и обменът на информация между адвоката и клиента, са защитени в достатъчна степен от нерегламентиран достъп от трети лица.

г) осъществяване контакт между адвокат и клиент само срещу фиксирано възнаграждение, което не зависи от броя на клиентите, на които са предоставени услуги, от получените адвокатски възнаграждения или от постигнатия резултат.

д) задължително обявление на видно място в случаите, когато посредникът препоръчва даден адвокат или публикува професионалния му профил с предимство пред други заради заплащането на по-високо възнаграждение за услугата на платформата/посредника;

е) възможност за клиента да направи избор на желаниа от него адвокат по обективни критерии, които сам определя;

- ж) възможност за клиента да бъде вярно и изчерпателно осведомен за областите, в които адвокатът практикува, данните на адвоката, колегията в която е вписан, личен адвокатски номер, адрес и телефон на адвоката;
- з) възможност за клиента да бъде предварително уведомен за дължимото адвокатско възнаграждение.
- и) ясно обявяване на възнаграждението, което посредникът получава от клиента за осъществения контакт отделно от дължимото адвокатско възнаграждение;
- й) независимост на адвоката и изключване на възможността за наемане на адвоката на постоянна работа при посредника, както и налагане на други условия, които да влияят на неговата независимост и безпристрастност;
- к) гаранции за ненамеса в отношенията между адвоката и клиента;
- л) гаранции, че личните данни на клиентите и поверителната им информация, вкл. предоставени от тях копия на документи не се достъпват от неупълномощени лица;
- м) гаранции за пълен и постоянен достъп на адвоката или адвокатското дружество/съдружие до информацията за техните клиенти или предоставена от техните клиенти;
- н) възможност на клиентите и адвокатите за директен контакт, тогава когато това е необходимо за опазване на професионалната тайна, спазване на задълженията на адвоката за конфиденциалност и избягване на конфликт на интереси;
- о) спазване на същите ограничения за реклама и нелоялни търговски практики, предвидени за самите адвокати.

Така формулиран текстът, достатъчно ясно дава да се разбере, че за да може адвокатът да ползва посредници или онлайн платформи, то **етичните правила и принципите на професията следва да бъдат спазени от самият посредник**. В случай, че посредникът или контролиращият платформата посредник не е спазил тези принципи и правила при изработването ѝ, то адвокатът няма право да го ползва.

Предложител:

СНЦОП „Обединение на свободните адвокати“
адв. Емил А. Георгиев - председател на УС